Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2514/2012, ECLI:CZ:NS:2014:29.CDO.2514.2012.1

Číslo: 9/2015

Právní věta:

Vyrozumění o přerušení řízení ve smyslu § 263 odst. 4, věty první části věty před středníkem, insolvenčního zákona plní zásadní informační funkci pro všechny účastníky řízení. Proto zákon požaduje, aby soud vyrozuměl o přerušení řízení (a současně - ve smyslu § 263 odst. 4, věty první, části věty za středníkem, insolvenčního zákona - o podmínkách, za nichž lze v /přerušeném/ řízení pokračovat) co nejdříve (jakmile se o tom dozví) všechny účastníky řízení. Jde o rozhodnutí, jímž se upravuje vedení řízení a které soud činí formou usnesení (srov. § 167 odst. 1 a § 202 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.07.2014

Spisová značka: 29 Cdo 2514/2012

Číslo rozhodnutí: 9

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Přerušení řízení

Předpisy: § 202 odst. 1 písm. a) o. s. ř.
§ 263 odst. 4 IZ ve znění do 31.12.2013
§ 264 IZ ve znění do 31.12.2013

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce D., spol. s r. o., se žalobou podanou 5. 9. 2007 domáhal vůči žalovanému J. P. zaplacení částky 175 220 Kč, s tím, že jde o částku, kterou žalovanému vyplatil (na základě faktury ze dne 7. 12. 2004, číslo 200406, znějící na částku 45 220 Kč včetně daně z přidané hodnoty a faktury ze dne 11. 1. 2005, číslo 200501, znějící na částku 238 000- Kč, včetně daně z přidané hodnoty) neoprávněně (u žalovaného jde o bezdůvodné obohacení). Odměna (cena díla) sjednaná mezi účastníky ve smlouvě o dílo ze dne 19. 4. 2004, číslo 001/2004 (dále též jen „smlouva o dílo z 19. 4. 2004“) totiž činila 500 000 Kč (bez daně z přidané hodnoty) a žalovaná (žalobcem uhrazená) částka již výši sjednané (a žalobcem uhrazené), odměny přesahuje.

Rozsudkem ze dne 13. 10. 2009 K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích žalobu zamítl (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

Krajský soud vyšel z toho, že:

1) Žalobce (jako objednatel) uzavřel se žalovaným (jako zhotovitelem) dne 19. 4. 2004 smlouvu o dílo, jejímž předmětem byla inženýrsko – technická činnost a drobné stavební práce na výstavbě infrastruktury akce Mánesova.

2) Podle článku III. odst. 3. 2. smlouvy o dílo z 19. 4. 2004 činila sjednaná odměna částku 500 000 Kč bez daně z přidané hodnoty. Jako doba zahájení výkonu činnosti žalovaného na akci Mánesova byl určen duben 2004 a termín dokončení byl stanoven na září 2004. Podle článku VII. této smlouvy o dílo bylo ujednáno, že smlouvu lze doplňovat dodatky podepsanými statutárními zástupci obou smluvních stran.

3) Žalovaný neprováděl pro žalobce na akci Mánesova žádné drobné stavební práce ve smyslu smlouvy o dílo z 19. 4. 2004.

4) Fakturami číslo 200402, 200403 a 200404 vyúčtoval žalovaný žalobci odměnu v celkové výši 567 000 Kč.

5) Fakturou číslo 200406 vyúčtoval žalovaný žalobci odměnu za práce na akci Mánesova ve výši 45 220 Kč (včetně daně z přidané hodnoty) a fakturou číslo 200501 vyúčtoval žalovaný žalobci odměnu za práce na akci Mánesova ve výši 238 000 Kč (včetně daně z přidané hodnoty).

6) Žalobce uhradil žalovanému fakturu číslo 200406 zcela a fakturu číslo 200501 zčásti (co do částky 130 000 Kč).

7) Podle smlouvy o dílo uzavřené mezi žalobcem (jako generálním dodavatelem) a investorem (městem P.) (dále jen „smlouva o dílo s investorem") a podle výpovědi svědků J. M. a M. K. po ukončení své činnosti na akci Mánesova prováděl žalovaný pro žalobce na dalších fázích této stavební akce (jež po ukončení základní části pokračovala dalšími etapami) stále technicko-inženýrskou činnost.

8) Podle výpovědi svědků J. M. a M. K. žalobce pokračoval na akci Mánesova v jejích dalších etapách až do února 2005, kdy investor smlouvu o dílo s investorem vypověděl.

9) Podle zápisů z kontrolních dnů a podle výpovědi svědků J. M. a M. K. vystupoval žalovaný na této stavební akci a na dalších dílech jako zástupce žalobce, zúčastňoval se kontrolních dnů a prováděl pro žalobce na této stavební akci inženýrskou činnost až do února 2005 (do ukončení spolupráce žalobce s investorem).

Na tomto základě dospěl krajský soud k následujícím závěrům:

1) Jakkoliv je smlouva z 19. 4. 2004 označena jako smlouva o dílo, podle obsahu jde o mandátní smlouvu uzavřenou mezi žalobcem jako mandantem a žalovaným jako mandatářem ve smyslu ustanovení § 566 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku. Předmětem díla byla totiž inženýrsko – technická činnost žalovaného jako mandatáře na akci Mánesova.

2) Žalovaný se na úkor žalobce přijetím žalované částky bezdůvodně neobohatil (nešlo o plnění bez právního důvodu ve smyslu § 451 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku).
Šlo naopak o zaplacení odměny mandatáře podle mandátní smlouvy uzavřené mezi účastníky ústně, a to za výkon inženýrsko – technické činnosti žalovaného v pokračujících etapách akce Mánesova.

K odvolání žalobce (datovaného 4. 12. 2009) V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 24. 1. 2012 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovanému uložil zaplatit do 15 dnů od právní moci rozsudku do konkursní podstaty žalobce částku 175 220 Kč (první výrok) a rozhodl o nákladech řízení před oběma soudy (druhý a třetí výrok) a o soudním poplatku z odvolání (čtvrtý výrok).

Odvolací soud úvodem poukázal na to, že v průběhu odvolacího řízení Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud") usnesením ze dne 16. 2. 2010 prohlásil konkurs na majetek žalobce, čímž se řízení přerušilo ze zákona. Správkyně konkursní podstaty (správně insolvenční správkyně) sama nenavrhla pokračování v řízení, ač k tomu byla vyzvána ve lhůtě 60 dnů přípisem soudu ze dne 26. 4. 2010, který převzala osobně (dle doručenky) 29. 4. 2010. Návrh na pokračování v řízení pak k výzvě soudu ze dne 1. 10. 2010 vznesl žalobce, takže odvolací soud dále v řízení pokračoval se žalobcem.

Dále odvolací soud shrnul, že zopakoval dokazování smlouvou o dílo z 19. 4. 2004, fakturami žalovaného, smlouvami „mezi žalobcem" i s dodatky a zápisy z kontrolních dnů i z jednání na Městském úřadu v P. Odtud pak dovodil, že se nemůže ztotožnit s částí právních závěrů napadeného rozhodnutí, takže odvolání je v zásadě důvodné, byť nelze přisvědčit všem odvolacím námitkám.

K námitce žalobce, že řízení je neúplné a že soud nepřihlédl k jeho tvrzením a navrženým důkazům, odvolací soud uvedl, že z povinnosti soudu přihlédnout k tvrzení účastníka neplyne jeho povinnost se s těmito tvrzeními ztotožnit. Tvrzení, že nebyly provedeny jím navržené důkazy, žalobce nekonkretizoval a ze spisu je zřejmý pouze jeho návrh na výslech jednatele žalobce a svědkyně S.; důkazní návrhy však musí být odůvodněny. Procesními aspekty žalobcových důkazních návrhů se však odvolací soud dále nezabýval, maje pro posouzení věci za rozhodné (což zdůraznil), že to, co bylo smluveno, nelze zaměňovat s tím, co (a jak) bylo plněno, jakož i to, že plnění samo o sobě nemodifikuje obsah a rozsah závazku ze smlouvy.

Předmět díla je ve smlouvě o dílo z 19. 4. 2004 vymezen jako inženýrsko – technická činnost, drobné stavební práce na výstavbě infrastruktury na akci Mánesova. Žalovaný tedy měl vykonávat nejen inženýrsko – technickou činnost, ale i drobné stavební práce, na čemž ničeho nemění skutečnost, že pak žádné stavební práce nevykonával. To však znamená, že žalovaný nesplnil závazek ze smlouvy o dílo z 19. 4. 2004 v plném rozsahu, takže nemůže mít ani nárok na smluvenou odměnu za práci v plném rozsahu.

Otázkou, která měla být zodpovězena, je, zda odměna žalovaného byla sjednána (ve smlouvě o dílo z 19. 4. 2004) za provedení díla i vykonání činnosti bez ohledu na dobu trvání, nebo jen za činnost v době uvedené ve smlouvě o dílo z 19. 4. 2004. Obecně je u smlouvy o dílo obvyklá první alternativa a u mandátní smlouvy to mohou být obě alternativy; v dané věci však jde o smíšenou smlouvu. Formulace článku V. smlouvy o dílo z 19. 4. 2004 (doba plnění) odpovídá vymezení termínu pro provedení díla a v článku II. smlouvy o dílo z 19. 4. 2004 (rozsah a předmět díla) není inženýrská činnost vázána na určitý přesně vymezený čas, nýbrž spíše právě na provádění díla. Z napadeného rozhodnutí přitom není patrno, jak krajský soud tuto otázku posuzoval a jak a proč vyložil projevy vůle účastníků ve smlouvě o dílo z 19. 4. 2004 (§ 157 odst. 2 o. s. ř.).

Závěr krajského soudu o ústním sjednání další smlouvy není podložen žádným přímým důkazem. Jde pouze o tvrzení žalovaného (jenž potud nese důkazní břemeno), které stojí proti opačnému tvrzení žalobce. Žalovaný však nekonkretizoval „kdy, kde a co konkrétně" se žalobcem dohodl (aby mohla být posouzena i určitost smlouvy, tedy její platnost). Proti verzi žalovaného hovoří to, že všechny jím vystavené faktury odkazují na „SOD č. 001/2004", tedy na písemnou smlouvu o dílo z 19. 4. 2004 (žádnou další smlouvu žalovaný na fakturách neuvádí). Tuto skutečnost napadené rozhodnutí nezohledňuje.

Odvolací soud proto „zastává názor, že z důkazů v tomto řízení provedených nelze mít uzavření další

smlouvy mezi účastníky za prokázané“.

Pak ovšem nelze vycházet z toho, že žalovaný má paušální nárok na odměnu za činnost mandatáře ve smluvené výši (žalovaný ovšem konkrétní výši sjednané odměny netvrdil, spokojil se jen s tvrzením o tom, co vyfakturoval). Žalovaný by musel prokazovat objektivně danou hodnotu plnění, které poskytl žalobci bez platné smlouvy.

Ze smluv mezi investorem a žalobcem (včetně dodatků) nevyplývá, jaké plnění po splnění závazku ze smlouvy o dílo z 19. 4. 2004 žalovaný poskytl žalobci. Oba dodatky k první smlouvě o dílo s investorem činí dojem, že pro nedostatek stavebního povolení nebyla akce zahájena. Oba dodatky (totiž) stanoví, že žalobce zahájí stavbu poté, co stavební povolení nabude právní moci a druhý dodatek stanoví termín dokončení na 28. 2. 2005, což je den jeho uzavření. Druhá smlouva o dílo s investorem (smlouva na dešťovou kanalizaci) byla uzavřena 8. 6. 2004 s termínem dokončení 10. 7. 2004 (ještě před termínem dokončení díla podle smlouvy o dílo z 19. 4. 2004). Třetí smlouva o dílo s investorem (smlouva o přeložce kabelů) byla sice uzavřena až 16. 9. 2004, ovšem s termínem dokončení do 30. 9. 2004. Žalovaný tak neprokázal ani uzavření další smlouvy o dílo mezi investorem a žalobcem s termínem (dokončení) přesahujícím termín (dokončení) ve smlouvě o dílo z 19. 4. 2004.

Zápisy z kontrolních dnů ze dne 12. 5. 2004, 26. 5. 2004 a 22. 6. 2004 ani zápisy z jednání na Městském úřadě v P. z 13. 4. 2004, 16. 4. 2004 a 20. 4. 2004 neprokázal žalovaný žádnou činnost vykonanou pro žalobce po době, stanovené jako doba plnění (duben 2004 až září 2004) ve smlouvě o dílo z 19. 4. 2004,

Jedinou výjimkou je zápis z jednání na Městském úřadě v P. ze 7. 12. 2004; toto jednání se však netýkalo inženýrské činnosti při stavbě, nýbrž ujasnění závazků investora a stanovení jejich splatnosti.

Odvolací soud tak uzavřel, že žalovaný neprokázal uzavření další smlouvy s žalobcem ani to, že poskytl žalobci jiné plnění než účast na prvním jednání (šlo-li vůbec o součást závazku žalovaného vykonávat inženýrskou činnost).

Odvolací soud dodal, že si je vědom toho, že „zcela přesné rozhodnutí v této věci by předpokládalo posouzení (a možná i dokazování), zda šlo o součást této inženýrské činnosti žalovaného a pokud ano, jaká by byla jeho hodnota (objektivně zjištěná)“. Žalovaný však neměl a nemohl mít nárok na celou sjednanou odměnu dle smlouvy o dílo z 19. 4. 2004, jestliže plnil jen část závazku (drobné práce neprováděl). Odvolací soud pak považuje tu část odměny, která by měla být žalovanému odečtena z celkové odměny 500 000 Kč, za vyšší než by mohla činit náhrada bezdůvodného obohacení (šlo-li vůbec o bezdůvodné obohacení žalobce) poskytnutého žalobci účastí při jednání na Městském úřadě v P. konaném 7. 12. 2004. Proto odvolací soud rozhodl o věci tak, že napadený rozsudek změnil a žalobě vyhověl; žalovaný neprokázal nárok na vyšší odměnu než 500 000 Kč.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/) a že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (odstavec 3), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatel především – poukazuje na účinky přerušení řízení, jež nastaly prohlášením konkursu na majetek žalobce a na obsah ustanovení § 264 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho

řešení (insolvenční zákon) – vyslovuje pochybnosti o tom, zda v dané věci byly splněny předpoklady pro to, aby v řízení mohlo být pokračováno, když upozorňuje na odlišné údaje odvolacího soudu o tom, kdy si měla insolvenční správkyně převzít výzvu, na jejímž základě měla soudu sdělit v určené šedesátidenní lhůtě, zda bude v řízení pokračovat, a na to, že insolvenční správkyně o této výzvě (dle svého sdělení z 3. 1. 2012) nevěděla.

Dovolatel dále uvádí, že z výčtu důkazů, které měl odvolací soud zopakovat, není „zcela určitě" seznatelné, které důkazy skutečně zopakoval a z napadeného rozhodnutí „nelze jednoznačně vyložit", jak odvolací soud tyto důkazy hodnotil a co z nich vzal za prokázané. Již odtud proto usuzuje na nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí.

Krajský soud – pokračuje dovolatel – provedl dokazování též výslechem svědků J. M. a M. K. a na základě těchto důkazů dospěl ke zjištění, že při provádění technicko – inženýrské činnosti na dalších fázích stavební akce žalovaným šlo o novou, ústně uzavřenou mandátní smlouvu ve smyslu ustanovení § 566 a násl. obch. zák., na jejímž základě prováděl dovolatel pro žalobce technicko – inženýrskou činnost na stavební akci Mánesova (která po ukončení základní části v září 2004 dále pokračovala, což mělo plynout z listinných důkazů i z výpovědí svědků J. M. a M. K.). Svědci potvrdili (dle krajského soudu), že žalobce pracoval na této stavební akci až do února 2005 a z jejich výpovědí též vyplynulo, že dovolatel na této stavební akci a dalších souvisejících dílech vystupoval jako zástupce žalobce, zúčastnil se kontrolních dnů a až do února 2005 prováděl na této stavební akci pro žalobce inženýrskou činnost.

K tomu dovolatel namítá – s poukazem na ustanovení § 213 odst. 1 o. s. ř. – že odvolací soud nehodnotil důkazy svědeckými výpověďmi, ani se nevypořádal se zjištěními, která na jejich základě učinil krajský soud. Kdyby mělo platit, že se odvolací soud ohledně těchto výpovědí ztotožnil se zjištěními krajského soudu (což neuvedl), pak chybí hodnocení toho, jak se odvolací soud vypořádal s rozpory, jež z toho vycházejí.

Podle napadeného rozhodnutí dospěl odvolací soud k opačným zjištěním než krajský soud, avšak závěr, na jehož základě změnil rozsudek krajského soudu, učinil, aniž by se vypořádal s dalšími důkazy (a provedl je), které vedly krajský soud k opačnému závěru. Odvolací soud tedy vycházel z jiného skutkového základu než krajský soud, aniž postupoval podle ustanovení § 213 odst. 2 o. s. ř.

K tomu dovolatel poukazuje na nález Ústavního osudu ze dne 14. 9. 2007, sp. zn. I. ÚS 273/06, uveřejněný pod číslem 144/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu (dostupný též na webových stránkách Ústavního soudu) a na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2010, sp. zn. 30 Cdo 5037/2009, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2163/2010, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 22 Cdo 57/2009, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2880/2010 (rozsudky jsou – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Odvolací soud nemá provedenými důkazy za prokázané, že by účastníci uzavřeli další smlouvu, ani to, že by žalobce uzavřel s investorem další smlouvu přesahující termín uvedený ve smlouvě účastníků. Tyto závěry odvolacího soudu jsou skutkového charakteru a odporují zjištěním krajského soudu, aniž ovšem odvolací soud při jejich formulaci vzal v potaz důkazy svědeckými výpověďmi a aniž hodnotil všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti (respektive aniž důkazy zopakoval).

Otázkou, která měla být zodpovězena podle odvolacího soudu, je, zda odměna dovolatele byla sjednána ve smlouvě o dílo za provedení díla i vykonání činnosti bez ohledu na dobu trvání, nebo jen za činnost v době uvedené ve smlouvě o dílo. Odvolací soud dospěl k závěru, že šlo o smíšenou smlouvu (o smlouvu o dílo a o mandátní smlouvu) a že inženýrská činnost není vázána na určitý přesně vymezený čas, nýbrž spíše právě na provádění díla.

S tímto názorem se dovolatel neztotožňuje, k čemuž poukazuje na to, že článek V. smlouvy o dílo vymezuje dobu plnění v pevném časovém rozmezí (od dubna 2004 do září 2004). Je-li časové rozmezí označeno jako zahájení plnění díla a jako termín dokončení díla, je to způsobeno tím, že ač šlo o mandátní smlouvu, byla nesprávně označena jako smlouva o dílo, čemuž odpovídají i užité pojmy. Inženýrská činnost na základě této smlouvy měla být tedy zahájena v dubnu 2004 a ukončena v září 2004.

Dovolatel nesouhlasí rovněž se závěrem odvolacího soudu, že nesplnil závazek ze smlouvy o dílo v plném rozsahu, jelikož nevykonával drobné stavební práce, takže nemůže mít nárok na smluvní odměnu za práci v plném rozsahu. K tomu uvádí, že drobné stavební práce byly sjednány jako „možnost" a žalobce je po něm nepožadoval.

K závěru odvolacího soudu, že dovolatel neprokázal uzavření další smlouvy s žalobcem, ani to, že by žalobci poskytl jiné plnění než účast na prvním jednání, vznáší dovolatel otázku, co je myšleno plněním formou účasti na prvním jednání, s tím, že pravděpodobně je míněno jednání doložené zápisem ze 7. 12. 2004, a k těmto „nesprávným závěrům" odkazuje na shora uvedenou argumentaci.

Závěr odvolacího soudu, že není podstatné přesné posouzení toho, zda účast na jednání 7. 12. 2004 byla součástí inženýrské činnosti žalovaného, jelikož ten ani tak neprokázal nárok na vyšší odměnu než 500 000 Kč, má dovolatel za ne zcela přezkoumatelný. Odvolacímu soudu potud vytýká, že na jedné straně připouští, že pro správné rozhodnutí by bylo třeba posoudit hodnotu uvedeného plnění, na druhé straně se tímto problémem dále jakkoli nezabývá s tím, že tuto hodnotu má za menší, než by činila hodnota odměny za drobné práce. V této souvislosti se dovolatel podivuje nad tím, že odvolací soud sice nezná hodnotu daného plnění, leč přesto je schopen ji porovnat s hodnotou odměny za drobné stavební práce.

Nepřezkoumatelnost rozhodnutí spatřuje dovolatel v tom, že neuvádí, na základě jakých hledisek dospěl odvolací soud k výsledku tohoto porovnání. Zdůrazňuje rovněž, že předmětem řízení nebylo to, že odměna ve výši 500 000 Kč (dle smlouvy o dílo) neměla být vyplacena.

Hlavní vadou řízení však zůstává (uzavírá dovolatel), že odvolací soud vycházel z jiného skutkového základu než krajský soud, aniž postupoval podle ustanovení § 213 odst. 2 o. s. ř. a zopakoval důkazy, na nichž založil svá zjištění krajský soud.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání v této věci je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. uvádí Nejvyšší soud následující.

Ustanovení § 213 o. s. ř. ve znění účinném v době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí (pro věc rozhodném) určovalo, že:

(1) Odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně.

(2) Odvolací soud může zopakovat dokazování, na základě kterého soud prvního stupně zjistil skutkový stav věci; dosud provedené důkazy zopakuje vždy, má-li za to, že je z nich možné

dospět k jinému skutkovému zjištění, než které učinil soud prvního stupně.

(3) K provedeným důkazům, z nichž soud prvního stupně neučinil žádná skutková zjištění, odvolací soud při zjišťování skutkového stavu věci nepřihlédne, ledaže by je zopakoval; tyto důkazy je povinen zopakovat, jen jestliže ke skutečnosti, jež jimi má být prokázána, soud prvního stupně provedl jiné důkazy, z nichž při zjišťování skutkového stavu vycházel.

(4) Odvolací soud doplní dokazování o účastníky navržené důkazy, které dosud nebyly provedeny, ukazuje-li se to potřebné ke zjištění skutkového stavu věci; to neplatí jen tehdy, má-li být provedeno rozsáhlé doplnění dokazování, a jestliže ke skutečnosti, jež jimi má být prokázána, dosud nebylo provedeno žádné nebo zcela nedostatečné dokazování.

(5) Při zjišťování skutkového stavu odvolací soud nepřihlíží ke skutečnostem nebo důkazům, které byly účastníky řízení uplatněny v rozporu s § 205a nebo § 211a.

Co do dovolatelovy kritiky postupu soudu při nakládání se skutkovým stavem věci, jak jej zjistil soud prvního stupně, je dovolání důvodné.

Zásada vyjádřená v ustanovení § 213 odst. 1 o. s. ř. neznamená – zejména s přihlédnutím k zásadě přímosti a ústnosti – že by se odvolací soud mohl bez dalšího odchýlit od skutkových zjištění, jež soud prvního stupně čerpal z výpovědí svědků, a to především proto, že při hodnocení těchto důkazů spolupůsobí vedle věcného obsahu výpovědí i další skutečnosti, které – ač nejsou bez vlivu na posouzení věrohodnosti výpovědi – nemohou být vyjádřeny v protokolu o jednání (srov. např. rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 92/1968 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR).

Krajský soud založil své rozhodnutí též na skutkovém závěru, že i poté, co žalobce pokračoval na akci Mánesova v jejích dalších etapách až do února 2005, kdy vypověděl investor smlouvu o dílo s investorem, vystupoval žalovaný na této stavební akci a na dalších dílech jako zástupce žalobce, zúčastňoval se kontrolních dnů a prováděl pro žalobce na této stavební akci inženýrskou činnost až do února 2005 (do ukončení spolupráce žalobce s investorem). Tento závěr přitom krajský soud přijal též na základě výpovědi svědků J. M. a M. K. (srov. rozsudek krajského soudu a shrnutí skutkových závěrů, z nichž vyšel krajský soud, v tomto rozhodnutí pod bodem 9/).

Chtěl-li se odvolací soud od tohoto skutkového závěru odchýlit (což učinil, uzavřel-li po zhodnocení zápisů z kontrolních dnů a z jednání na Městském úřadě v P., že s výjimkou účasti na jednání na Městském úřadě v P. ze 7. 12. 2004 neprokázal žalovaný, že by žalobci poskytl /po září 2004/ nějaké jiné plnění), bylo nutno, aby důkaz výpověďmi svědků J. M. a M. K. ve shodě s ustanovením § 213 odst. 2 o. s. ř. sám zopakoval (srov. i rozsudek bývalého Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 64/1966 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1546/99, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 1, ročník 2001, pod pořadovým číslem 11 nebo nález Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2000, sp. zn. IV. ÚS 275/98, uveřejněný pod číslem 79/2000 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu).

Tím, že tak neučinil, zatížil odvolací soud odvolací řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil včetně závislých výroků o nákladech řízení a o soudním poplatku z odvolání a vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

S přihlédnutím k tomu, že napadené rozhodnutí neobstálo již v rovině shora popsané vady, pokládal Nejvyšší soud za nadbytečné zabývat se dále tím, zda jsou naplněny i další dovolatelem ohlášené dovolací důvody, respektive námitkami ohledně existence dalších vad řízení. Vypořádat se s touto

argumentací bude případně úkolem odvolacího soudu.

Dovolateli lze nicméně dát za pravdu též v tom, že dosavadní obsah spisu nedokládá, že by soudy postupovaly řádně pro účely posouzení, zda a s kým bylo možné pokračovat v řízení poté, co byl v průběhu odvolacího řízení prohlášen konkurs na majetek žalobce.

Ustanovení insolvenčního zákona upravující v době prohlášení konkursu na majetek žalobce (16. 2. 2010) účinky tohoto prohlášení na soudní spory, zněla následovně (přičemž do 31. 12. 2013 nedoznala změn):

§ 263

> (1) Není-li v tomto zákoně stanoveno jinak, prohlášením konkursu se přerušují soudní, správní a jiná řízení o právech a povinnostech, která se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, jejichž účastníkem je dlužník. V těchto řízeních lze pokračovat jen za podmínek stanovených tímto zákonem.
>
> (2) Je-li řízení podle odstavce 1 přerušeno, nekonají se jednání a neběží stanovené lhůty. Jestliže se v řízení pokračuje, počínají lhůty běžet znovu.
>
> (3) Přerušení řízení působí na účastníky řízení, kteří v řízení vystupují na téže straně jako dlužník, jen jde-li o nerozlučné společenství nebo o vedlejší účastenství.
>
> (4) Jakmile se soud, správní orgán nebo jiný orgán příslušný k projednání a rozhodnutí věci dozví o přerušení řízení podle odstavce 1, vyrozumí o tom účastníky řízení; současně je poučí, za jakých podmínek lze v řízení pokračovat. Rozhodnutí již vydaná se v době, kdy je řízení přerušeno, nedoručují; bylo-li řízení přerušeno po doručení rozhodnutí, avšak ještě předtím, než rozhodnutí nabylo právní moci, nenabývá rozhodnutí právní moci. Jestliže se v řízení pokračuje, rozhodnutí se doručuje znovu.

§ 264

> (1) V přerušených řízeních, ve kterých v době prohlášení konkursu dlužník vystupoval jako žalobce nebo jiný navrhovatel, jakož i v dalších řízeních, ve kterých uplatňoval své pohledávky nebo jiná práva týkající se majetkové podstaty, lze pokračovat na návrh insolvenčního správce; dnem, kdy soudu došel jeho návrh na pokračování v řízení, se insolvenční správce stává účastníkem řízení místo dlužníka.
>
> (2) Jestliže insolvenční správce ve lhůtě určené mu soudem nepodal návrh na pokračování v řízení, mohou návrh na pokračování v řízení podat dlužník, popřípadě ostatní účastníci řízení, s tím, že dlužník zůstává účastníkem řízení.

Z obsahu spisu se podává, že krajský soud se v reakci na přerušení řízení, vyvolané prohlášením konkursu na majetek žalobce, v rámci úkonů, jež činil před předložením věci odvolacímu soudu k rozhodnutí o odvolání žalobce, obrátil na insolvenční správkyni žalobce Ing. J. Polachovou (označenou ovšem jako „Polacková“) přípisem datovaným 26. 4. 2010, jenž kromě označení účastníků a jejich zástupců a označení věci (předmětu řízení) obsahoval následující sdělení:

> „Ve lhůtě nejpozději do šedesáti dnů ode dne doručení této výzvy sdělte, zda jako insolvenční správce společnosti D., spol. s r. o., budete ve smyslu ustanovení § 264 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb. navrhovat pokračování v řízení vedeném u nadepsaného soudu pod sp. zn. 55Cm 77/2008. “

Přípis insolvenční správkyně převzala 6. 5. 2010 (dle doručenky) a v určené lhůtě na něj nereagovala. Žalobce vznesl návrh na pokračování v řízení nepodepsaným podáním došlým soudu 26. října 2010 v reakci na výzvu (přípis) krajského soudu z 1. 10. 2010, ve lhůtě v přípisu určené a následně tento úkon zopakoval (již podepsaným) podáním datovaným 17. 1. 2011, došlým soudu 19. 1. 2011. Podání insolvenční správkyně z 3. 1. 2012 návrh na pokračování v řízení neobsahuje.

K tomu Nejvyšší soud především uvádí, že přípis krajského soudu z 26. 4. 2010 není řádným vyrozuměním insolvenční správkyně ve smyslu § 263 odst. 4 insolvenčního zákona. Poměřováno tímto ustanovením chybí informace o tom, že došlo ze zákona k přerušení řízení (§ 263 odst. 4, věta první část věty před středníkem, insolvenčního zákona), která má obsahovat též údaj o tom, co je podle soudu důvodem přerušení řízení (v dané věci výše označené usnesení o prohlášení konkursu na majetek žalobce).

Posuzováno z obsahového hlediska, nebyl dodržen ani požadavek, aby účastníci řízení byli poučeni o tom, za jakých podmínek lze v (přerušeném) řízení pokračovat (§ 263 odst. 4, věta první, část věty za středníkem, insolvenčního zákona), což v daném případě předpokládá poučení dle § 264 insolvenčního zákona (a to dle obou jeho odstavců).

Vyrozumění o přerušení řízení ve smyslu § 263 odst. 4, věty první části věty před středníkem, insolvenčního zákona plní především zásadní informační funkci pro všechny účastníky řízení (lhostejno, zda jsou právě „na řadě“ co do možnosti vznést návrh na pokračování v řízení). Proto zákon požaduje, aby soud vyrozuměl o přerušení řízení (a současně – ve smyslu § 263 odst. 4, věty první části věty za středníkem, insolvenčního zákona – o podmínkách za nichž lze v /přerušeném/ řízení pokračovat) co nejdříve (jakmile se o tom dozví) všechny účastníky řízení. Postup krajského soudu v dané věci byl tedy nesprávný již co do selektivního přístupu, který zvolil (žalovaného o přerušení řízení nevyrozuměl vůbec).

Vyrozumění o přerušení řízení ve smyslu § 263 odst. 4, věty první, části věty před středníkem, insolvenčního zákona je rovněž rozhodnutím, jímž se upravuje vedení řízení a které soud činí formou usnesení (srov. § 167 odst. 1 a § 202 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), což se v dané věci též nestalo.

V důsledku vadného postupu krajského soudu, jenž nerespektoval postupy předepsané ustanovením § 263 odst. 4 a § 264 insolvenčního zákona a jehož přípis z 26. 4. 2010 ani z obsahového hlediska nevyhovuje náležitostem těmito ustanoveními předepsaným, insolvenční správkyni dosud neuplynula lhůta, ve které se mohla stát účastnicí řízení (žalobkyní) místo původního žalobce (takový následek se pojí jen s řádnou výzvou, jíž zde nebylo). Odvolací soud tedy předtím, než začne věc znovu projednávat, řádně vyrozumí účastníky řízení rozhodnutím přijatým ve formě usnesení o přerušení řízení, jehož součástí bude i výzva insolvenční správkyni, aby se v určené lhůtě vyjádřila, zda podává návrh na pokračování v řízení. Podá-li insolvenční správkyně v takto určené lhůtě návrh na pokračování v řízení, stane se v souladu s ustanovením § 264 odst. 1 insolvenčního zákona dnem, kdy soudu došel její návrh na pokračování v řízení, účastníkem řízení místo dlužníka (žalobce).

Nejvyšší soud se vyjadřoval k postupu soudů podle ustanovení § 263 a § 264 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013. S přihlédnutím k zásadě nepravé zpětné účinnosti zákona zakotvené v článku II části první zákona č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, však je na odvolacím soudu, aby obsah vyrozumění již přizpůsobil dikci § 263 a § 264 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. l. 2014 (jakkoliv označená ustanovení doznala k uvedenému datu změn, na závěrech formulovaných výše ohledně účinků přerušení řízení v „soudních sporech“ se těmito změnami ničeho nemění).